

Dr. J.Kazicko
rezidencija Vilniuje,
Šv.Jono g. 13a

Priėmimo salė pirmajame aukšte
(I. Beėienės dizainas)

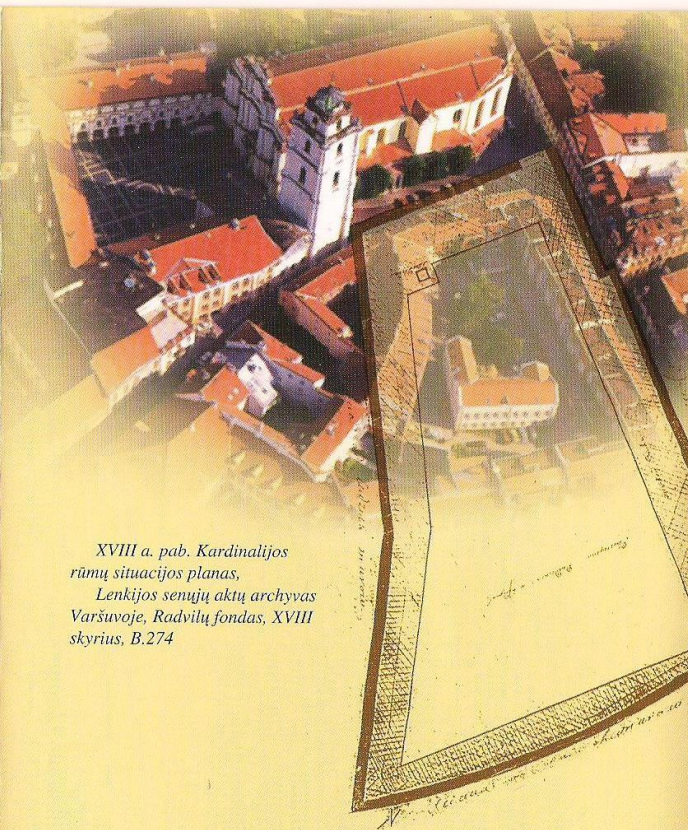
Dr. J.Kazicko apartamentų
kambarys antrajame aukšte
(I. Beėienės dizainas)

Pastatas, dabar žymimas Šv.Jono g. 13a, yra pačioje mūsų sostinės širdyje – Senamiestyje, greta didingos Šv.Jonų bažnyčios, netoli Lietuvos didžiųjų kunigaikščių pilių bei išpūdingų architektūros ansamblių – Vilniaus universiteto, Nepriklausomybės atkūrimo signatarų namų, Chodkevičių ir Pacų rūmų. Pastatas stovi žymiausių Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės didikų Radvilų neišlikusių rūmų kieme, ant nedidelės aukštumėlės, iš trijų pusių apsuptas naujos statybos korpusų, kurie yra statyti ant nugriautų rūmų pamatų. Vakarinė Šv.Jono g. 13 dalis ir šis pastatas buvo sudedamoji Kardinalija vadintų Radvilų rūmų dalis. Tiesa, nevienalaikis su pačiais seniausiais pastatais, nes statytas XX a. pr. kaip tuo metu čia buvusių pašto ir telegrafų žinybų korpusas.

Per kelis šimtus metų Radvilų rūmai ir visa jų erdvė buvo glaudžiai susijusi su Vilniaus jvaizdžiu, miesto ir valstybės gyvenimu. Tai vieta, kur daugiau kaip 200 metų gyveno ir dirbo iškiliausi kunigaikščių Radvilų giminės atstovai. Vėliau ilgai čia veikė viena svarbiausių žmonių tarpusavio ryšį puoselėjančių institucijų – paštas ir telegrafas bei telefonų stotis. Mūsų laikus pasiekė tik vakarinis rūmų fligelis ir kiemo korpusas, kuris 1999-2001 m. buvo pritaikytas dr. Juozo Kazicko rezidencijai.

Ištrauka iš XVII a. Kardinalijos inventoriaus.
Lenkijos valstybės Senujų aktų archyvas Varšuvoje,
Radvilų fondas, XVIII skyrius, B.275, 1662 m.

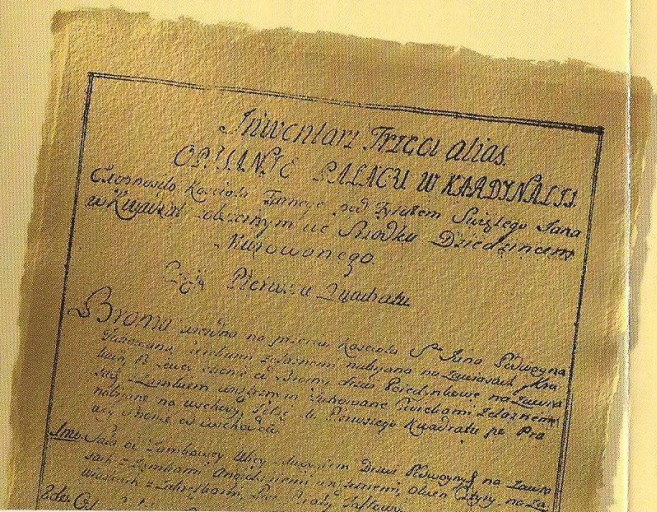

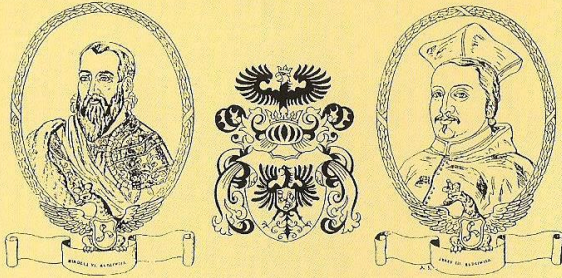
XVIII a. pab. Kardinalijos
rūmų situacijos planas,
Lenkijos senujų aktų archyvas
Varšuvoje, Radvilų fondas, XVIII
skyrius, B.274

Seniausias pastato ir jo aplinkos istorijos periodas.

Vilniaus miesto proistorės tyrinėtojai mano, kad vieta, kurioje stovi dab. Šv.Jono g. 13 ir 13a pastatai, buvo labai reikšminga ir net savotiškai lėmė Vilniaus miesto kūrimosi raidą. Jau XIII-XIV a. ji įėjo į seniausios miesto turgavietės teritoriją. Pastačius Šv. Jonų bažnyčią, senoji miesto turgavietė pamažu buvo apstatyta namais. Šalia ėjusių Pilies ir Didžiosios gatvių formavimasi nulėmė prekybinių kelių atšakos, vedusios į miestą iš Medininkų bei Rūdninkų į Vilniaus pilis.

Dabartinėje Šv.Jono ir Pilies gatvių kampinėje valdoje XVIa. pirmoje pusėje stovėjo dviem savininkams – Kijevo vyskupui J.Filipovskiui priklausę keli mediniai tinkuoti pastatai ir Vilniaus vaivados LDK kanclerio Alberto Goštauto ir jo žmonos Sofijos Vereiskytės Goštautienės namas. Po Alberto Goštauto mirties 1529 m. jį paveldėjo sūnus, Trakų vaivada Stanislovas Goštautas.

*Mikalojus Radvila Juodasis (1515-1565)
Radvilų herbas „Trimūtai”
Kardinolas Jurgis Radvila (1556-1600)*

Radvilų epocha. Mirus vyskupui J.Filipovskiui, namus perėmė Vilniaus kapitula. Apie 1541 m. juos išsinuomojo Vilniaus maršalka, vienas žymiausių to meto Lietuvos valstybės politikos veikėjų Mikalojus Radvila Juodasis.

Dar 1562 m. čia bei gretimame Goštautų name M.Radvilos Juodojo iniciatyva pradėjo veikti pirmasis Vilniuje ir Lietuvoje protestantų centras, kur atsidarė M.Radvilos išlaikoma mokykla, biblioteka, pamokslus sakydavo iš Europos atvykę Kalvino šalininkai.

1565 m. gegužės 28 d. mirus Mikalojui Radvilai Juodajam, turtus pasidalijo sūnūs Mikalojus Kristupas, Albertas, Stanislovas ir Jurgis (1556-1600). Jaunesniajam broliui Jurgiui 1579 m. tapus Vilniaus vyskupu, o 1583 m. – pirmuoju Lietuvos kardinolu, vyriausiasis brolis 1586 m. pasidalijimo aktu atsisakė namo Šv.Jono gatvėje kardinolo Jurgio naudai. Vėliau testamentu jam atiteko ir gretimi Goštautų namai. Jie buvo sujungti, suformuotas erdvus didžiulės Radvilų valdos kiemas. Įrengta katalikų koplyčia, rezidencinės kardinolo patalpos, butai tarnams ir svitai. Rūmams prigijo Kardinolijos pavadinimas. Šiuo vardu jie vadinami iki pat Antrojo pasaulinio karo.

2001 m. atliekant šio pastato ir visos valdos istorijos tyrimus, buvo tyrinėti ir Lenkijos senųjų aktų archyve Varšuvoje saugomi mokslui mažai žinomi XVII a. – XVIII a. Kardinolijos inventoriai. Jie parodė, kad nors ir nuo XVII a. Radvilos čia viešėdavo gana retai, tai buvo vieni didžiausių ir gražiausių Vilniaus rezidencinių rūmų.

1849 m. mirus paskutinei rūmų savininkei Stefanijai Radvilaitei-Vitgenštein, Kardinolija atiteko Rusijos valstybės išdui, o kiek vėliau buvo perduota Vilniaus gubernijos pašto žinybai.

Rusų ir lenkų pašto telegrafo bei telefono žinybų laikotarpis (1849-1939). 1851 m. rūmuose buvo įrengta miesto pašto stotis ir telegrafas. 1908-1911 m. kieme statant dviejų aukštų telefonų stoties pastatą, nugriautos senosios Radvilų rūmų arklidės. Kai kurie jų pamatų fragmentai, kaip parodė architektūriniai pastato rūsijų tyrimų duomenys, papuolė į naujai paklotą tvirtą arkinį pamatą. Darbai atlikti pagal inžinieriaus V.Špakovskio projektą. Namų pirmajame aukšte Vilniaus technikos biuras įrengė stacionarinę elektros stotį. Čia taip pat įsikūrė dirbtuvės, laikraščių paskirstymo ekspedicija bei pašto kontoros kanceliarija. Priešais namą kieme buvo įrengtas nedidelis sodelis su gėlynu ir keliais medžiais.

1920 m. pašto – telegrafo rūmai Pilies ir Šv.Jono gatvėse atiteko Lenkijos valstybei. 1925 m. kiemo korpuse pagal to paties inžinieriaus V.Špakovskio projektą vėl atliktos svarbios rekonstrukcijos. Buvo įrengtas ir požeminis net dalį kiemo teritorijos apėmęs moderniausia technika aprūpintas slauto tarptautinio komunikacijų kabelio S.Peterburgas-Varšuva-Paryžius mazgas. Pats kabelis nutiestas dar carinės Rusijos laikais. Telefonų komutatorius šiame pastate veikė ir vokiečių okupacijos metais bei ilgai po karo.

Pokario ir sovietinis laikotarpis. Karo metu senoji Kardinolija buvo apgriauta ir iki kokių 1959 m. stovėjo netvarkoma. Apie 1965-1970 m. šaltojo karo eskalavimo laikotarpiu po kiemo korpusu, patobulinus dar lenkų įrengtą požeminę slėptuvę, buvo įkurta ypatingos saugos priemonėmis aprūpinta atominio karo atvejui skirta KGB struktūrų prižiūrima telefonų stotis ir sudėtingas telekomunikacijų mazgas. Vėliau jiems iš čia išsikėlus, name įsikūrė Lietuvos ryšių statybos direkcija, be viso kito, kontroliavusi ir čia ėjusį tarptautinį slaptąjį kabelį ir požeminę telefonų stotį – slėptuvę. Atkūrus Nepriklausomybę, šie sovietams ypatingą karinę ir politinę reikšmę turėję objektai ją prarado ir buvo išardyti. Pastate įsikūrė AB „Lietuvos telekomas“ padalinys „Lietuvos ryšiai“, veikęs čia iki 1995 m. Tais pat metais namas buvo privatizuotas, pradėti remonto ir kiti pertvarkymo darbai, tačiau jie užsitęsė.

Daktaro Juozo Kazicko rezidencija. Situacija pasikeitė, kai 1999 m. vidury pastatą nusipirko dr. J.Kazickas. Tais pat metais pradėtas atnaujinimo, restauravimo, statybos bei vidaus įrengimo darbus atliko apie 30 statybos ir projektavimo bei tyrimų firmų. Jų darbą kontroliavo inžinierius statybininkas Antanas Bardauskas. Šv.Jono g. 13a techninį projektą rengė projektavimo firma „Numas“. Jo architektūrinės dalies vadovas – architektas V.Nasvytis, konstruktorius – prof. V.Ražaitis, architektė – R.Gaškienė. Šio komplikuoto projekto priežiūrą dr.J.Kazickas (tuo metu gyvenęs JAV) pavedė savo giminaičiui Rolandui Auksakiui.

Pastatą restauravusių statybininkų kolektyvas pasitinkant 2001-uosius metus

Dr. J.Kazickas, aktyviai dalyvaudamas Lietuvos visuomeniniame gyvenime bei susipažinęs su turtingu XIX a. Lietuvos dvarų ir miestų rezidencijų paveldu, savąją rezidenciją Vilniuje nusprendė įsirengti šiai Senamiesčio vietai būdingų Lietuvos didikų rūmų kultūros dvasia. Impulsą tam davė ne tik pagarba unikaliam Lietuvos dvarų ir miestų architektūros palikimui, bet ir pokalbiai su Lietuvos valstybės dailės muziejaus direktoriumi R. Budriu, Lietuvos kultūros paveldo specialistais. Šv.Jono g. 13a vidaus apipavidalinimo projektas buvo užsakytas Paminklų restauravimo institute architektėi Idalijai Bėčienei, projektavusiai Prezidentūros, Vilniaus mokytojų namų (dabar bankas - Vilniaus g. 35), Šešuolėlių dvaro rūmų ir kitus interjerus. Rengdama šio pastato vidaus dizaino projektą architektė rėmėsi šio namo statybos laikotarpiui būdingomis Lietuvos miestų rezidencijų bei dvarų interjerų analogijomis, ano meto patalpų dekoru eklektine stilistika.

Patalpas dekoravo garsi Amerikos rezidencinių namų dekoratorė Klaidija Riuger, atvežusi Vakarų Europos ir Amerikos antikvariatuose pirktus baldus.

Vidaus kiemelį projektavo žymaus išėivijos architekto J.Arbo dukterė Rasa Arbas iš Kalifornijos, pagarsėjusi originaliu ištaigingų meniškų sodų projektavimu mažose erdvėse.

Istorikė Sigitą Gasparavičienė

